

Караєва Ляман Захід кизи

Теоретико-політичні основи зовнішньої політики Азербайджану у пострадянському просторі

УДК 327

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-1.20>

Караєва Ляман Захід кизи
доктор філософії з політичних наук,
доцент кафедри міжнародних відносин
Бакинського слов'янського університету
вул. Сулеймана Рустама, 33, Баку,
Азербайджан
ORCID: 0000-0001-8881-4866

Метою дослідження цієї статті є виявлення теоретичних та політичних засад окупаційної зовнішньополітичної діяльності Росії у пострадянському просторі.

У сучасній системі міжнародних відносин після розвалу Радянського Союзу вибір новими суб'єктами власного зовнішньополітичного курсу визначило основи регіональної та світової безпеки. З цієї точки зору, необхідно розглянути теоретичні та політичні засади зовнішньої політики в пострадянському просторі.

Методи. У статті були використані: 1. Історичний метод, за допомогою якого було досліджено історію становлення окупаційної зовнішньої політики Росії після розвалу Радянського Союзу та формування нової системи міжнародних відносин; 2. Порівняльний метод на основі якого були зіставлені напрямки зовнішньої політики держав пострадянського простору у нових геополітичних реаліях; а також 3. Метод системного аналізу, завдяки якому, в комплексному вигляді було розглянуто всі фактори, що впливають на формування зовнішньої політики обох держав.

Новизна у статті. У статті автор дає оцінку теоретичним основам окупаційної зовнішньої політики Росії та називає її «євразійством» та «наступальним реалізмом». В останні роки євразійський вектор зовнішньої політики Росії набув певних тенденцій антицивілізаційного характеру. Найважливішим із них стало загострення відносин із Заходом на тлі конфлікту з Україною.

Вибір такої зовнішньополітичної стратегії пов'язаний із спробами зберегти статус великої держави та продовжити експансіоністську політику, спрямовану на розширення зони політичного впливу та контролю над іншими державами. Така політика можлива лише на основі загрози використання державою свого військового потенціалу, втілення амбіцій частини політичного керівництва та невіршених масових стереотипів.

Висновки. На тлі подій, що відбуваються, автор приходить до такого висновку, що вибір Азербайджаном збалансованої зовнішньої політики, яка полягає у відмові від приєднання до того чи іншого центру сили, є запорукою збереження незалежності та сталого розвитку. Прагнення налагодити відносини з сусідами та іншими державами та міжнародними організаціями на рівноправній основі з огляду на інтереси партнерів, не порушуючи при цьому власних прав, дозволило Азербайджану відновити свою територіальну цілісність та створити нову геополітичну реальність у регіоні Південного Кавказу.

Водночас у статті аналізуються основні напрямки зовнішньої політики України Азербайджанської Республіки. Визначено, що питання територіальної цілісності, регіональні та світові політичні процеси є факторами, які визначають трансформацію зовнішньої політики Азербайджану.

Ключові слова: зовнішня політика, неофашизм, наступальний реалізм, збалансована політика, багатовекторна дипломатія.

Вступ. Розвиток міжнародних відносин у XXI столітті в пострадянському просторі зовнішня політика Азербайджану на світовій арені зажадали абсолютно по-новому поглянути на загальну ситуацію навколо них, переосмислити пріоритети з урахуванням зростання ролі країн у міжнародних справах, підвищення їхньої відповідальності за те, що відбувається у світі, і які відкриваються у зв'язку з цим можливостей брати участь у реалізації міжнародної порядку денного, а й у його формуванні.

В умовах, коли відбувається трансформація міжнародних відносин та розвиток держав пострадянського простору, актуальним є виявлення політичних та теоретичних засад зовнішньополітичного курсу Азербайджану з позиції сусідніх країн.

Цілі і завдання. Основною метою дослідження є визначення та аналіз теоретичних та політичних основ окупаційної зовнішньої політики Російської Федерації. Відповідно до завдань виступають:

– Дослідження історії становлення цієї окупаційної зовнішньої політики Росії.

– Визначення ступеня впливу зовнішніх факторів на формування зовнішньополітичного курсу держав у пострадянському просторі.

– Виявлення особливостей зовнішньої політики держав у пострадянському просторі в новій системі міжнародних відносин.

Методи дослідження. У статті були використані: 1. Історичний метод, за допомогою якого було досліджено історію становлення окупаційної зовнішньої політики Росії після розвалу Радянського Союзу та формування нової системи міжнародних відносин; 2. Порівняльний метод на основі якого були зіставлені напрямки зовнішньої політики держав пострадянського простору у нових геополітичних реаліях; а також 3. Метод системного аналізу, завдяки якому, в комплексному вигляді було розглянуто всі фактори, що впливають на формування зовнішньої політики обох держав.

Основний текст. У 1990-ті роки біполярний світ, що устоявся на двох різних ідеологічних і політичних фронтах, суперництво між Сходом і Заходом, а також тривала холодна війна добігли кінця [13].

Виявлено складнощі у проведенні зовнішньополітичного курсу незалежних країн після розпаду СРСР, необхідності його коригування загострили суперечки з окупаційною сутністю Росії з їхньої ідентичності та пріоритетами міжнародної політики цих країн. У дискусіях вимальовувалась необхідність, так чи інакше, робити великий наголос на загарбницьку національно-державні інтереси Росії у зовнішньополітичних концепціях та практиці [11, с. 8].

Сучасна Росія, яка вважала себе спадкоємцем СРСР, спиралася на стійкі традиції радянської окупаційної дипломатії.

Інтенсивний пошук нової зовнішньополітичної концепції був характерний і для Азербайджану, який став на шлях незалежності. Сьогодні об'єктивне та всебічне сприйняття геополітичної ідентичності створює для Азербайджану можливість проведення збалансованої зовнішньої політики, зміцнювати незалежність порівняно малої на території держави та бути повноправним суб'єктом міжнародних відносин. Потенціал можливостей обраного шляху та механізмів реалізації зовнішньої політики Азербайджану дозволяє говорити про безальтернативність та ефективність конструктивного підходу.

Як невелика держава, розташована на стику різних цивілізацій, регіональних та глобальних центрів сили, Азербайджан визнає, що її зовнішньополітичні цілі не можуть бути досягнуті самостійно. Незважаючи на наявність великих запасів нафти та газу, які сприяють економічному розвитку, інвестиціям в інфраструктуру та модернізації оборонного потенціалу, а також політична дестабілізація у світі наголошують, що Азербайджан має шукати альянси (наприклад, ГУАМ), будувати рамки регіонального співробітництва та зміцнювати позиції у світі. Тим часом ризики посилюються глобальною конкуренцією, що триває, за вуглеводневі ресурси Каспійського моря, а також амбіціями регіональних держав зберегти вплив у цьому стратегічному місці. У цих умовах Азербайджан виробив низку важливих зовнішньополітичних пріоритетів, що визначають його інтеграцію до світової спільноти. Розглядаючи зовнішню політику країн, слід врахувати багато різних причин. Будь-який зовнішньополітичний курс впливає з характерної для країни та громадян нормативної системи, яка відображається насамперед у конституції держави та інших офіційних документах.

Після розпаду Росія спробувала повернути втрачену імперську репутацію в регіоні і, відповідно, не шкодувала зусиль щодо переосмислення своєї ідентичності. Нестабільність, що панувала після розпаду Радянського Союзу у 1990-х роках, внесла хаос до зовнішньої політики країни. Сталося це тому, що представники російської політичної еліти не змогли сформувати чітку національну

ідентичність та інтереси держави. Вони опинилися між ліберальними цінностями та імперськими інтересами, і відповісти на питання, яке знову стало актуальним: чи належить Росія до Заходу чи Сходу.

Перша за часом група російської політичної еліти, яка виступила на політичній сцені – «західники» – «атлантисти» – обрала за Єльцина прозахідний курс у зовнішній політиці та визначила національну ідентичність Росії як західної країни. Відповідно, Росія намагалася вибудувати добрі відносини із Заходом, особливо зі США та забути холодну війну [12].

Інше крило було рішуче проти цього та його представники «євразійці» – стверджували, що Росія була і завжди буде євразійською країною та наддержавою-імперією.

Перехід від атлантичної орієнтації до євразійської представлявся російським політикам на той час гладким і логічним.

Нинішня влада РФ стала початком докорінних змін у політиці цієї країни, особливо на міжнародній арені та у зовнішній політиці, спрямованій на імперські та окупаційні амбіції [15].

Як зазначає Р. Фрідман, «зовнішня політика Путіна була спрямована на зміцнення Російської економіки з надією на те, що в далекому майбутньому Росія зможе відновити свій статус великої імперської держави» [14]. Водночас із приходом Путіна до влади зросли ціни на енергоносії. За зростанням цін на енергоносії відбулося підвищення впевненості політичної влади Росії у собі та зростання її імперської могутності.

Саме тому сучасну зовнішню політику Росії можна охарактеризувати як наступальний (реваншистський) реалізм. Послідовники цієї школи визнають думки уряду, виходячи з реалістичних уявлень, головними дійовими особами на арені міжнародних відносин і вважають, що великі держави формують міжнародну політику, а результати їх діяльності відіграють визначальну роль [19, с. 90–121]. Щоб забезпечити своє імперське виживання, уряди повинні поставити збереження або поліпшення свого становища до порядку денного своєї зовнішньої політики, і оскільки влада визначається зрештою як здатність оголосити війну, захопити нові території, уряди завжди відзначають створення та розвиток своїх військових установ [18, с. 5].

Згідно з Міршаймером, одним із найбільш важливих теоретиків наступального реалізму, «основні основи міжнародної системи формуються завдяки діям великих держав, і для досягнення абсолютної безпеки держави думають про усунення потенційних загроз з боку інших держав, які можуть практикувати гегемонію». Теорія Міршеймера, тобто наступальний (реваншистський) реалізм, наголошує, що міжнародна політика є спробою збільшити

відносну владу, і уряди не залишать своїх зусиль доти, доки вони не стануть гегемоністською державою. Згідно з Міршаймером, «така поведінка походить від страху перед анархічною ситуацією в міжнародній системі і робить прагнення до виживання вимогою і змушує уряди слідувати за ним» [16, с. 139].

Набравши необхідну силу першим ультиматумом, висунутим Росією перед світом, був виклик однополярній системі з домінуванням США. Загрози, припинення експорту газу, запровадження санкцій і навіть застосування зброї Росією — все це свідчить про те, що вона вдається до використання будь-яких інструментів для досягнення своїх імперських цілей.

Основна увага російської внутрішньої та зовнішньої політики у 90-ті роки було зосереджено на відродженні економіки своєї країни та боротьба з суб'єктами федерації бажаючі бути незалежними, а також боротьбі з деякими діями США та відновлення її втраченої могутності та справжності [17, с. 38].

Однак нова реваншистська політика Росії, тобто євразійська орієнтація, в рамках теорії наступального (реваншистського) реалізму, яка досягає путінської доктрини та має антиамериканську символіку, мала різні наслідки для статусу Росії на міжнародній арені. Такі питання, як розширення НАТО на Схід, формування кольорових революцій у незалежних державах колишнього СРСР, посилення військової присутності США в Центральній Азії та на Кавказі, виключення Росії за участю у прийнятті міжнародних рішень та визначенні порядку денного призвели до того, що спрямованість та поведінка зовнішньої політики Росії змінилися і проникли в мілітаризм, зброю, погрози та вторгнення. Інше крило було рішуче проти цього та його представники «євразійці» — стверджували, що Росія була і завжди буде євразійською країною та наддержавою-імперією.

Перехід від атлантичної орієнтації до євразійської представлявся російським політикам на той час гладким і логічним.

Нинішня влада РФ стала початком докорінних змін у політиці цієї країни, особливо на міжнародній арені та у зовнішній політиці, спрямованій на імперські та окупаційні амбіції [15].

Як зазначає Р. Фрідман, «зовнішня політика Путіна була спрямована на зміцнення Російської економіки з надією на те, що в далекому майбутньому Росія зможе відновити свій статус великої імперської держави» [14]. Водночас із приходом Путіна до влади зросли ціни на енергоносії. За зростанням цін на енергоносії відбулося підвищення впевненості політичної влади Росії у собі та зростання її імперської могутності.

Саме тому сучасну зовнішню політику Росії можна охарактеризувати як наступальний (реван-

шистський) реалізм. Послідовники цієї школи визнають думки уряду, виходячи з реалістичних уявлень, головними дійовими особами на арені міжнародних відносин і вважають, що великі держави формують міжнародну політику, а результати їх діяльності відіграють визначальну роль [19, с. 90–121]. Щоб забезпечити своє імперське виживання, уряди повинні поставити збереження або поліпшення свого становища до порядку денного своєї зовнішньої політики, і оскільки влада визначається зрештою як здатність оголосити війну, захопити нові території, уряди завжди відзначають створення та розвиток своїх військових установ [18, с. 5].

Згідно з Міршаймером, одним із найбільш важливих теоретиків наступального реалізму, «основні основи міжнародної системи формуються завдяки діям великих держав, і для досягнення абсолютної безпеки держави думають про усунення потенційних загроз з боку інших держав, які можуть практикувати гегемонію». Теорія Міршеймера, тобто наступальний (реваншистський) реалізм, наголошує, що міжнародна політика є спробою збільшити відносну владу, і уряди не залишать своїх зусиль доти, доки вони не стануть гегемоністською державою. Згідно з Міршаймером, «така поведінка походить від страху перед анархічною ситуацією в міжнародній системі і робить прагнення до виживання вимогою і змушує уряди слідувати за ним» [16, с. 139].

Набравши необхідну силу першим ультиматумом, висунутим Росією перед світом, був виклик однополярній системі з домінуванням США. Загрози, припинення експорту газу, запровадження санкцій і навіть застосування зброї Росією — все це свідчить про те, що вона вдається до використання будь-яких інструментів для досягнення своїх імперських цілей.

Основна увага російської внутрішньої та зовнішньої політики у 90-ті роки була зосереджена на відродженні економіки своєї країни та боротьбі з суб'єктами федерації бажаючі бути незалежними, а також боротьбі з деякими діями США та відновлення її втраченої могутності та справжності [17, с. 38].

Однак нова реваншистська політика Росії, тобто євразійська орієнтація, в рамках теорії наступального (реваншистського) реалізму, яка досягає путінської доктрини та має антиамериканську символіку, мала різні наслідки для статусу Росії на міжнародній арені. Такі питання, як розширення НАТО на Схід, формування кольорових революцій у незалежних державах колишнього СРСР, посилення військової присутності США в Центральній Азії та на Кавказі, виключення Росії за участю у прийнятті міжнародних рішень та визначенні порядку денного призвели до того, що спрямованість та поведінка зовнішньої політики Росії змі-

нилися і проникли в мілітаризм, зброю, погрози та вторгнення.

Збалансована політика Азербайджанської Республіки. Відновлення контролю за пострадянськими державами розглядалося Росією як важливе умова повернення йому статусу великої держави. Південного Кавказу, особливо Азербайджану, у цьому напрямі приділялося виняткове місце [3, с. 43]. Вибудовування стійких відносин із новими сусідами-державами, що утворилися після розпаду СРСР, стало одним із найважливіших завдань Азербайджану протидіяти окупаційній зовнішній політиці Росії [4, с. 21].

Кавказький регіон завжди займав і зараз займає особливе місце у питаннях територіально цілісності, національної безпеки та етнополітичної стабільності Росії. Цьому регіону, який був зоною життєво важливих інтересів Росії, завжди приділяли велику увагу. Причому особливе місце у цих розрахунках приділялося Азербайджану [10].

Азербайджан важливий для Росії у кількох відношеннях:

1) як вихід на мусульманський Схід та Туреччину та здатність впливати на процеси, що відбуваються на Близькому Сході;

2) Азербайджан розташований у центрі транспортних комунікацій та коридорів Схід-Захід, Північ-Південь;

3) в Азербайджані є багаті поклади вуглеводнів (особливо в Каспійському морі), експлуатація, видобуток та експорт яких не можуть залишити Росію байдужою;

4) Азербайджан є одночасно ринком збуту російських товарів хороших і постачальником сільськогосподарської продукції;

5) в Азербайджані проживає велика кількість російськомовного населення, а в Росії проживає велика кількість азербайджаномовного населення, що також відображає інтереси важеля тиску Росії;

6) територія Азербайджану має значення для безпеки Росії [1, с. 103–104].

Велике значення має для Росії становище Азербайджану на шельфі Каспійського моря, де значні вуглеводневі запаси. Азербайджан грає роль транзиту, яким здійснюється транспортування вуглеводневих запасів з інших прикаспійських держав. Вирішення всіх спірних питань пов'язаних зі статусом Каспійського моря, територіальних суперечок та розбіжностей має важливе значення для російської зовнішньої політики.

Зовнішня політика Азербайджанської Республіки, заснована на міжнародно-правових нормах, здійснюється у різних напрямках [2, с. 27]. Серед основних напрямів забезпечення безпеки Азербайджану у зовнішній політиці на першому місці стояло «повне відновлення» територіальної цілісності проросійських вірменських збройних формувань, на другому – інтеграція до європейських та євроат-

лантичних структур, далі співпраця з міжнародними організаціями та «з регіональними державами». Серед яких особлива увага приділяється ГУАМу [5].

Розвиток рівноправних та взаємовигідних відносин із усіма країнами є постійним пріоритетом для азербайджанської зовнішньої політики.

Проте, на відміну Росії, Азербайджанська Республіка проводить найбільш реалістичну, збалансовану зовнішню політику. Основні засади національної дипломатії, визначені загальнонаціональним лідером азербайджанського народу Г. А. Алієвим, повністю відповідають національним інтересам держави та реалізується нинішнім Президентом країни І. Г. Алієвим у зовнішній політиці Азербайджанської Республіки, що відрізняється реалізмом та прагматизмом. Основна мета цієї політики полягає в тому, щоб забезпечити незалежність, безпеку та територіальну цілісність держави, створити сприятливі зовнішні умови для здійснення економічних реформ, великих міжнародних проєктів [7, с. 3].

Азербайджанська Республіка розташована на стику Європи та Азії, поєднавши в собі політичні, економічні та культурні особливості європейської, азіатської та ісламської цивілізації, обрала насамперед інтеграцію у світову спільноту. Сучасна система міжнародних відносин, конкуренція між різними геостратегічними інтересами, економічна та військово-політична ситуація у світі унеможливають односторонню перевагу якогось одного напрямку, а зумовлює проведення збалансованої більш прагматичної політики [8, с. 329].

Співпраця з міжнародними організаціями також є одним із пріоритетних напрямів зовнішньої політики Азербайджану. Як країна, яка відіграє роль мосту між мусульманським і християнським світом, Азербайджан є одночасно членом Ісламського Співробітництва та Ради Європи. Обрання Азербайджану непостійним членом Ради Безпеки ООН є однією з найбільших перемог нашої країни. Це означає, що зовнішня політика Азербайджанської Республіки здобула довіру на міжнародній арені. Наша країна також є членом Руху Неприєднання – другою найбільшою міжнародною організацією після ООН та успішно головувала у Комітеті Міністрів Ради Європи. Беручи участь у забезпеченні міжнародного миру та безпеки, Азербайджан є членом світової антитерористичної коаліції.

З ініціативи Азербайджану проводяться Бакинський процес, Всесвітній форум міжкультурного діалогу, Бакинський гуманітарний форум. Це показує, як велике значення Азербайджан надає цінностям мультикультуралізму, міжнародного та міжкультурного діалогу. Тристоронній формат створює можливість узгодження геополітичних інтересів у рамках регіонального співробітництва. Результатом цієї діяльності є взаємовигідна співпраця на Південному Кавказі.

Азербайджан всебічно використовує народну дипломатію, країна відкриває можливості розвитку співробітництва між народами. Загальновідомо, що «народна дипломатія» використовується в організацію діалогу між суспільствами в сучасних умовах розвитку міжкультурного співробітництва. Але при цьому важливою умовою є максимальне дотримання інтересів держави.

Таким чином, як стверджує російський політолог С. Маркедонов: «Пострадянський Азербайджан зумів довести, що не є слабкою та залежною геополітичною субстанцією; він відіграє ключову роль на Південному Кавказі та на Близькому Сході. Це, напевно, єдиний у СНД приклад держави з успішно диверсифікованою зовнішньою політикою» [9].

Висновки. В результаті дослідження теоретико-політичних засад зовнішньої політики у пострадянському просторі можна зробити такі висновки:

1. Питання формування державності у країнах у пострадянському просторі з погляду їхньої ролі у світовому політичному процесі не можна розглядати без урахування взаємозалежності основних суб'єктів міжнародних відносин. Саме цим пояснюються деякі особливості зовнішньої політики та особливості її ролі, яку вона грає на міжнародній арені.

2. Кардинальна зміна геополітичного становища Росії у 21 столітті, що стало реваншистським суб'єктом міжнародних відносин після розпаду Радянського Союзу поставили перед ним нові завдання окупаційного характеру. Саме тому зовнішня політика сучасної Росії оцінювалася низкою дослідників та аналітиків як «наступальний (реваншистський) реалізм».

3. Сучасні реалії підтвердили факт, що стратегічний курс у зовнішній політиці, багатовекторна дипломатія, обрана Азербайджанською Республікою, є єдиним правильним шляхом. Внаслідок успішної зовнішньої політики Президента І. Алієва Азербайджан є повноправним суб'єктом міжнародних відносин. А міжнародний авторитет Азербайджану після 44-денної Великої Вітчизняної війни зростає з кожним днем.

4. Створення у регіоні та світі атмосфери взаємовигідного співробітництва є однією з основних цілей зовнішньої політики Азербайджану.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Məmmədov H., Əzizova M. Rusiya Federasiyasının xarici siyasəti. B. Mürtəcim 2017, s. 168.

2. Qasımov M. Azərbaycanın xarici siyasəti, B. Mürtəcim 1997, s. 119.

3. Səfərov H. Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinin əsas istiqamətləri və xarakterik xüsusiyyətləri/B.2010// siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiya, s.164.

4. Ivanov I.S. Yeni rus diplomatiyası. Ölkənin xarici siyasətinin on ili. "OLMA-PRESS" nəşriyyatı, 2001. p. 384.

5. Azərbaycan Respublikasının Milli Təhlükəsizlik Konsepsiyası 2007/Hərbi-Siyasi Araşdırmalar Mərkəzi. <http://eurasian-defence.ru/?q=node/30535>

6. Lavrov S.V. Keçmişlə gələcək arasında. Dəyişən dünyada rus diplomatiyası. M.: OLMA Media Group, 2011, 896 c.

7. Məmmədov N. Azərbaycan Respublikası ilə MDB və Şərqi Avropanın Slavyan ölkələri arasında əlaqələr / siyasi elmlər namizədi alimlik dərəcəsi almaq üçün dissertasiya. B. 2006, s. 132.

8. Məmmədov Z.V. Azərbaycanın xarici siyasətinin formalaşmasına konseptual yanaşmaların təkmilləşdirilməsi. Gənc alim 2013 № 8 (55)/s. 328-330 / <https://moluch.ru/archive/55/7545>

9. Markedonov S. Azərbaycan: "dostsuz və düşmənsiz" // Rusiya qlobal siyasətdə. M. 2007 № 4.

10. Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinin yeni mərhələsi. 27.06.2014 www.news.day.az

11. Rəcəbli A. Rusiyanın beynəlxalq əlaqələri. B. 2005, s. 382.

12. Faradjirad A., Xezərzadə A., Vladimir Putin dövründə Rusiyanın Qafqazda xarici siyasəti. Orta Asiya və Qafqaz. cild 13, buraxılış 4. 2010

13. Abilov S. Azerbaijan-Russian relations: Azerbaijan's pursuit of Successful balanced Foreign policy. B. 2015./ ReasearchGate/ <https://www.researchgate.net/publication/320183292>

14. Freedman R. Russian Policy Toward the Middle East under Putin/ The Impact of 9/11 and the War in Iraq/ Alternatwes 2003, vol 2 № 2.

15. Mancevic, D., 2006, 6. The Russians are coming. Russian Foreign Economic Policy to Ex-Soviet States-the cases of Georgia and Ukraine. Retrieved from <http://www.idec.gr/iier>

16. Mearshiemer, J. The Tragedy of Great Power Politics. New York: Norton Company. 2001, p. 160.

17. Olikier, O., Crane, K., Schwartz, L. H. & Yusupov, C. Russian Foreign Policy, Sources and Implications. Santa Monica: Rand Corporation, 2009, p. 248.

18. Pfaltzgraff, R., Dougherty, J., Contending Theories of International Relations: A Comprehensive Survey, the University of Michigan, 1997, p. 608.

19. Schwelle, 1996/ Schweller, R. L. (1996). Neorealism Status Quo Bais: What Security Dilemma. Security Studies, 5 (3), 90–121.

Theoretical and political foundations of Azerbaijan's foreign policy in the post-soviet space

Karaeva Lyaman Zahid kyzy

Doctor of Philosophy in Political Science,
Associate Professor at the Department
of International Relations
Baku Slavic University
Suleyman Rustam str., 33, Baku,
Azerbaijan
ORCID: 0000-0001-8881-4866

The purpose of the research of this article is to identify the theoretical and political foundations of Russia's occupational foreign policy activities in the post-Soviet space.

In the modern system of international relations, after the collapse of the Soviet Union, the choice of new subjects of their own foreign policy course determined the foundations of regional and world security. From this point of view, it seems necessary to consider the theoretical and political foundations of foreign policy in the post-Soviet space.

Methods. The article used: 1. The historical method, through which the history of the formation of the occupation foreign policy of Russia after the collapse of the Soviet Union and the formation of a new system of international relations was explored; 2. The comparative method on the basis of which the directions of foreign policy of the post-Soviet states in the new geopolitical realities were compared; and 3. A method of systemic analysis, thanks to which all factors influencing the formation of the foreign policy of both states were examined in a comprehensive manner.

Novelty in the article. In the article, the author assesses the theoretical foundations of Russia's occupation foreign policy and calls it "Eurasianism" and "offensive realism". In recent years, the Eurasian vector of Russian foreign policy has received certain trends of an anti-civilizational nature. The most important of them was the worsening of relations with the West against the backdrop of the conflict with Ukraine.

The choice of such a foreign policy strategy is associated with attempts to maintain the status of a great power and continue an expansionist policy aimed at expanding the zone of political influence and control over other states. Such a policy is possible only on the basis of the threat of the state using its military potential, the embodiment of the ambitions of part of the political leadership, as well as unresolved mass stereotypes.

Conclusions. Against the backdrop of current events, the author comes to the conclusion that Azerbaijan's choice of a balanced foreign policy, which consists in refusing to join one or another center of power, is the key to maintaining independence and sustainable development. The desire to establish relations with neighbors and other states and international organizations on an equal basis, taking into account the interests of partners, without violating its own rights, allowed Azerbaijan to restore its territorial integrity and create a new geopolitical reality in the South Caucasus region.

At the same time, the article analyzes the main directions of the foreign policy of the Republic of Azerbaijan. It has been determined that the issue of territorial integrity, regional and world political processes are factors determining the transformation of Azerbaijan's foreign policy.

Key words: foreign policy, neofashizm, offensive realism, balanced policy, multi-vector diplomacy.